עין משפט
נר מצוה

מג א מיי' פ"ג מהל' בכורים הלכה ה:
מד ב ג מיי' פי"ב מהלכות אבות הטומאה הל' טו ופ"ג מהל' מעשר שני הלכה א:
מה ד מיי' פ"ב מהל' תרומות הלכה יד ופי"א הלכה א טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף יט:
מו ה מיי' פי"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה א:
מז ו מיי' שם הלכה ג:
מח ז מיי' פ"א מהלכות מעילה הלכה א:
מט ח מיי' פי"ח מהלכו' פסולי המוקדשין הלכה יג:
נ ט מיי' פ"ב מהלכות ביאת המקדש הל' ז ח ופי"ב מהל' אבות הטומאה הלכה טו:
נא י מיי' פ"ז מהל' תרומות הלכה א:
נב כ מיי' שם פ"ו הל' ו ופ"י הלכה א:
נג ל מיי' פ"ו שם הל' ה:
נד מ נ מיי' שם פ"ז הלכה ג:

ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מה שאין כן בתרומה לא קתני אלמא תני ושייר: (א) א ואסורין לאונן ור"ש מתיר מנא להו דכתיב 1לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך (ב) וגו' ותרומת ידך ב ואמר מר תרומת ידך אלו בכורים ואיתקש בכורים למעשר מה מעשר אסור לאונן אף בכורים א אסור לאונן ור"ש תרומה קרינהו רחמנא מה תרומה ב מותרת לאונן אף בכורים מותר לאונן וחייבין בביעור ור"ש פוטר מר מקיש ומר לא מקיש ואסור לבער מהן בטומאה ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מנלן דתניא ג ר' שמעון אומר 2לא בערתי ממנו בטמא ג בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכא מוזהר על אכילתו איני יודע טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה 3נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הכי קמיבעיא ליה טומאת עצמו מנין ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ולהלן הוא אומר 4בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל ותנא דבי רבי ישמעאל אפי' טמא וטהור אוכלין על שולחן אחד בקערה אחת ואינן חוששין וקאמר רחמנא ההוא דאמרי לך התם בשעריך תאכלנו הכא לא תיכול: משא"כ בתרומה מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא ד לא בערתי ממנו בטמא ממנו אי אתה מבעיר ד אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמא ואימא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של קדש שנטמא לאו קל וחומר הוא ומה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא קדש חמור לא כ"ש אי הכי תרומה נמי ק"ו הוא הא כתיב ממנו ומה ראית מסתברא קדש לא ממעיטנא שכן פנקעב"ס ה פגול ו נותר קרבן ז מעילה ח כרת ט ואסור לאונן אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז י מיתה כ וחומש ואין לה פדיון ל ואסורה לזרים הנך נפישן ואיבעית אימא כרת עדיפא: ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מ מה שאין כן בתרומה מילקא הוא דלא לקי הא איסורא איכא מנלן אמר קרא בשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר (ה) נ ולאו הבא מכלל עשה עשה אמר רב אשי מרישא נמי שמעת מינה דתנא ושייר מדלא קתני ונוהגין

ואוכלן בטומאת עצמן. שהגוף טהור והם טמאים: **לוקה.** כדיליף לקמן: **מה שאין כן בתרומה.** דאינו מוזהר בה אלא בטומאת הגוף כדכתיב (ויקרא כב) בקדשים לא יאכל וגו' אבל בטומאת עצמה לא מלינו אזהרה אלא איסור עשה הוא דאשכחן ביה לקמן בשמעתין ומדלא קתני ליה שמע מינה תנא ושייר: **ואמר מר.** במסכת מכות (דף יז.): **ותרומת ידך אלו הבכורים.** דבעי הבאת מקום כדכתיב (דברים כו) ושמת בטנא והלכת והתם אשמעי' עשה והכא אשמעינן אזהרת לאו לאוכלן בגבולין דאילו תרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעיא חומה: **תרומה מותרת לאונן.** כדאמר בריש פירקין (דף ע.) זרות אמרתי לך ולא אנינות: **מר מקיש.** ת"ק מקיש בכורים למעשר דכתיב ביה (דברים כו) בערתי הקדש: **והיכן מוזהר על אכילה איני יודע ת"ל לא תוכל כו'.** והכי גרסינן לליטנא דברייתא בספרי גבי האי קרא דלא תוכל מכלל שנאמר לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכן מוזהר על אכילה איני יודע ת"ל לא תוכל כו'. והכי פירושו מכלל שנאמר בוידוי מעשר לא בערתי ממנו בטמא דמשמע בין שאני טמא כו' הוא מתודה שלא בערו באש ולא הדליק בו את הנר וכל שכן בטהור דלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה וממילא שמעינן מדלא הוצרך להתודות על הטהור שמע מינה הכי קאמר אפילו בשעת הטומאה שלא יכולתי לאוכלו לא נתתיו להדלקה אלמא אינו נאכל בטומאה והיכן מוזהר על כך: **איני יודע.** לאו מפורש לכך נאמר לא תוכל והשתא פריך הש"ס מקמי דליסליק למילתיה: **טומאת הגוף בהדיא כתיבא.** ואמאי קתני איני יודע: **לא יאכל מן הקדשים.** ומוקמינן האי קרא במעשר לקמן בפירקין (דף עד:) כדכתיב(ז) כי אם רחץ בשרו במים ולא בעי הערב שמש ומשנינן הכי קמיבעיא ליה לתנא טומאת עצמו מנין ת"ל כו': **בשעריך תאכלנו.** בפסולי המוקדשין קאי לאחר פדיונן שאוכלן זר: **ההוא.** בשעריך דהתם דקשרי ליה לטהור לאוכלו אחר שנגע טמא בקערה ונטמאה קאמינא לך הכא במעשר שני לא תיכול: **שמן קדש.** כגון שהוקדש למנחות ונטמא: **שכן.** מלינו חומרות בקודש ואין נוהגות בתרומה: **פגול נותר.** וקרוי קרבן להביאו לפנים ויש בו מעילה לנהנה ממנו בשוגג וכרת לאוכלו בטומאת הגוף ואסור לאונן: **מחפ"ז.** מיתה לאוכלו בטומאת הגוף דכתיב (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו: **חומש.** לזר האוכלה בשוגג לעולם ואע"פ שמותרת לכהנים אבל קדש משעה שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה ולא חומש: **ואין לה פדיון.** לתרומה אבל מלינו פדיון לקדש עד שלא קידש בכלי. ותרומה אסורה לזרים אבל קדשים קלים מותרים לזרים: **הא איסורא איכא.** לאכול תרומה טמאה: ונוהגין

ואוכלן בטומאת עצמן. תימה לר"י דאמאי לא לקי נמי בתרומה דנילף מבכורים ולעיל (דף ע. ד"ה מה) כתבתי: **תרומת ידך אלו הבכורים.** שנאמר בהן יד ולקח הכהן הטנא מידך: **ור"ש תרומה קרינהו רחמנא.** תימה לר"י דבפ' אלו הן הלוקין (מכות דף יז:) אמרינן גבי הא דאר"ש וכי מה בא זה ללמדנו אם לאוכל בכורים חוץ לחומה ק"ו ממעשר הקל אמר רבא מאי חומרא דבכורים ממעשר שכן אסורים לזרים אדרבה מעשר חמור שכן אסור לאונן והשתא איסור אונן גופה מ"ט לא ילפינן בכורים ק"ו ממעשר דמותר לזרים משום דתרומה קרינהו רחמנא כדאמר הכא א"כ מהאי טעמא גופה דתרומה קרינהו רחמנא לא נילף ממעשר לענין חוץ לחומה וי"ל כיון דמעשר ובכורים טעונים הבאת מקום ותרומה אינה טעונה הבאת מקום שייך לדמות טפי בכורים למעשר לענין חוץ לחומה מלתרומה: **ומר לא מקיש.** מטעם דתרומה קרינהו רחמנא: **והיכן מוזהר על אכילתו כו'.** תימה לר"י דהכא משמע דמלא בערתי לא נפקא לן אזהרה לאכילה ובפ' כל שעה (פסחים דף כד.) אמרינן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אם אינו ענין לגופו דנפקא לן ממעשר הקל דכתיב לא בערתי ממנו בטמא וכ"ת אין מזהירין מן הדין היקישא הוא דכתב לא תוכל לאכול בשעריך וגו' משמע דאי מזהירין מן הדין ידעינן שפיר לאו מלא בערתי: **טומאת עצמן מנין ת"ל לא תוכל וגו'.** אין להקשות כיון שיש אזהרה לטומאת עצמן למה לן אזהרה לאוכל בטומאת הגוף דנפקא מינה דהיכא שתחב לו חבירו בבית הבליעה אי נמי בשלא הוכשר אבל קשה דמהאי קרא גופיה דנפקא לן טומאת עצמן תיפוק ליה טומאת הגוף דההוא דאמר לך בשעריך תאכלנו בין טומאת הגוף בין טומאת עצמן הכא לא תוכל לאכול: **אסור לבער מהן בטומאה מה שאין כן בתרומה מנלן.** וא"ת מהיכי תיתי דתיתסר תרומה לבער ממנה בטומאה ואין לומר משום דתרומה איקרי קדש והוה ילפינן לה מקדש או משום שהיא בשרפה כמוקדשין שנטמאו ואע"ג דקדשים חמירי הוה ילפינן תרומה מינייהו דאסור ליהנות ממנה בשעת שרפה דגילוי מילתא הוא דא"כ מאי פריך ומה ראית ואימא ממנו למעוטי קדש אבל תרומה יהא אסור והשתא מהיכא תיתי כיון דקדש שרי וי"ל דהוה ילפינן תרומה מבכורים ומיהו בכולה שמעתין לא ילפינן תרומה מבכורים ואר"י דמשום הכי קבעי תרומה מנלן דהוה לן למילף מק"ו דמעשר כדקאמר בסמוך ולא שייך למיפרך מה למעשר שכן הדסט"ב דלגבי טומאה מיהא מלינו שתרומה חמורה ממעשר וליכא למפרך נמי מה למעשר שכן אוכלן בטומאת עצמן לוקה דהיא גופה נילף בק"ו ולפי המסקנא דשריא לבער תרומה בטומאתה תו ליכא למילף לאוכל בטומאת עצמה: **שכן פנקעב"ס.** מחוסר כפורים לא חשיב משום דמהאי טעמא גופיה נפקא לן לקמן (דף עד:) אבל תימה דליחשוב רביעי בקדש וחיבת הקדש דמכשרת וחוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכלי מצרף לקדש ולא לתרומה ומומרת דפוסלת בקדש וכו' וטומאה עושה כיוצא בה לקדש ולא לתרומה למ"ד בפרק קמא דפסחים (דף יד.) וישנו לפני הדבור כגון פסח ותמיד למ"ד (חגיגה דף ו.) עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי: **שכן מחפ"ז.** וא"ת דמעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה וי"ל דהשתא לאו מאוכל בטומאת הגוף פריך אלא מזר האוכלה מה שאין כן בקדש דבקדש יש שמותר לזרים כגון שלמים ואפילו קדשים שאין נאכלים אלא לכהונה ליכא מיתה בזר אלא אזהרה ואפילו קדש דבר מעילה ליכא מיתה לרבנן דאמרי הזיד במעילה באזהרה: אונן

מסורת הש"ס

א) [פסחים לו:], ב) גז"ש [מכות יז. חולין קכ: מעילה טו:], ג) מכות יט:, ד) שבת כה., ה) [לעיל נד: וש"נ], ו) [ראה יב יז], ז) [ויקרא כב],

תורה אור השלם

1. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: דברים יב יז
2. לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: דברים כו יד
3. נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ וְטָמְאָה עַד הָעָרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם: ויקרא כב ו
4. בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל: דברים טו כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' תני ושייר אמר מר ואסורין לאונן: (ב) שם ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וגו' ותרומת ידך:

מוסף רש"י

תרומת ידך אלו בכורים. דכתיב בהו יד, ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים לו: ומכות יז.). **דאמר קרא לא בערתי ממנו בטמא.** במעשר שני כתיב (שבת כה.). **קדש לא ממעיטנא.** מהאי חומרא, **שכן פנקעב"ס.** ורבוי גם לזו (שם). **פגול.** חייבין עליו משום פיגול, שחטו על מנת לאכול חוץ לזמנו ואכל אפילו בזמנו, **ומשום נותר,** חוץ לזמנו ממש ולא חשב מתחילה, **וקרוי קרבן** ויש בו **מעילה** לפני זריקה לכל הנהנה מהן, ואם קדשים קלים הם יש מעילה באימוריהן לאחר זריקת דמים, לאפוקי תרומה דלית בהו כלל, **וכרת** לאוכלה בטומאת הגוף, ותרומה במיתה בידי שמים, ימיו נקצרים אבל אינו הולך ערירי, **ואסור לאונן.** ק"ו ממעשר, אבל תרומה מותרת לאונן. **אונן,** כל זמן שלא נקבר מתו (שם). **מיתה.** בידי שמים לזר האוכלה, או כהן טמא, **וחומש.** לזר האוכלה בשוגג, דכתיב כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו, אבל קדש משעה שיש היתר לכהנים כתרומה וילא מידי מעילה שוב אין חומש בשגגת אכילתו, ויש דמוקמי לה בחומשין דחומשא, ולא נהירא, דהא רבינן ביה חומש דחומש בהקדש בפרק הזהב. **ואין לה פדיון.** להוציאה לחולין, אבל קדש יש קדש שנפדית כגון שהומם לפני שחיטה. **ואסורה לזרים.** לעולם, אבל קדש יש קדש שמותר לזרים לאחר זריקה, כגון מעשר בהמה ותודה ושלמים (שם). **הנך נפישן.** בשם (שם). **כרת עדיפא.** דאית בה תרי חומרי, ימיו נכרתין והולך ערירי (שם).

תוספות ישנים

מקיש בכורים למעשר. וא"ת ואמאי לא מקשינן נמי מעשר לבכורים לחייב מיתה לאוכלו בטומאה וי"ל דכתיב גבי תרומה ומתו בו כי יחללוהו (ויקרא כב) בו ולא במעשר ובכל הני דלעיל שישנם בבכורים ולא במעשר צ"ל דסברת התלמוד כן הוא דלכל חומרות שיש בתרומה אקשינן בכורים מדכתיב תרומת ידך אלו בכורים ולחומרות דאיתנהו במעשר מקשינן בכורים: הא דאמרי לך בשעריך תאכלנו הכא לא תאכל. וא"ת א"כ למה לי קרא דנפש כי תגע לטומאת גופו הא מלא תוכל לאכול בשעריך נפקא דהא ר"ל דמה שהתרתי בשעריך תאכלנו הטמא והטהור הכא לא תוכל לאכול וי"ל דאיכא למימר דאגב דאשמעינן קרא דטבול יום שרי במעשר (מובא השמש וטהר) [מכי אם רחץ בשרו במים. הא רחץ טהור] כתב רישיה דקרא לטומאת הגוף עוד מתרץ רבינו נתנאל דמלא תוכל לאכול בשעריך לא שמעינן טומאת הגוף דהא (דכ"ע) [בכולי דוכתין] לא שמעינן שום קרא דמיירי בטומאת הגוף דלא כתיב ביה עד אשר יטהר כדכתיב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר או כדכתיב אשר יקרב אל הקדשים וטומאתו עליו דמשמע בעוד שטומאתו עליו דמשמע דשייך ביה טהרה והיינו טומאת הגוף אבל הכא (לא) כתיב לא תוכל לאכול דמשמע דלעולם לא תוכל וא"כ לא איירי בטומאת הגוף דהא מצי לאכול אחר טבילה. אבל בטומאת עצמו ניחא שפיר דלעולם לא מצי לאכול מן האוכלין שנטמאו דהא אין להם טהרה במקוה וא"ת ולמה לי קרא לאוכל קדשים בטומאת עצמו שהוא לוקה מדכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ויקרא ז) תיפוק לי מהכא דהא כתיב לא תוכל לאכול בשעריך וכתיב ובכורות בקרך וצאנך וי"ל דאיכא למימר א) דבשעריך לא קאי אלא ב)אמעשר ואע"ג דבמכות (יז.) חזינן חוץ לחומה בקדשים מהכא י"ל דוקא פשטיה דקרא קאי אכל דמפרש קרא קאי אבל דרשא דהכא דקאמר הא דאמרינן לך התם בשעריך תאכלנו וכו' איכא למימר דלא אמרינן כן רק אמעשר דסמיך ליה. עי"ל דאיכא למימר דאצטריך קרא כשנטמאו בטבול יום דמהכא לא נפקא כיון דבכה"ג ליכא טומאה במעשר שהרי טבול יום מותר בו: ומה מעשר הקל וא"ת מה למעשר שכן טעון כסף צורה וי"ל דלא שייך למימר כן אלא גבי אכילתו בפנים אבל הכא דלגבי טומאה איירינן לא שייך למפרך כן דודאי קדשים חמירי: **אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז** וא"ת האי תנא מעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה. וי"ל דר"ל מיתה בזר האוכלה במזיד משא"כ בקדש דאיכא דשרי לזרים [כגון תודה ושלמים]: **ואסורה לזרים.** ר"ל בלא שיעור ומ"מ קאמר לקמן כרת עדיפא אע"ג דבזרים ליכא כרת מ"מ כיון דחמיר לאוכל קדש בטומאה דאית בה כרת ובתרומה ליכא רק מיתה חשבינן ליה לחמור:

א) נ"ל וי"ל דאיכא למימר דלא תוכל לאכול בשעריך לא קאי רק אמעשר ואף דבמכות ילפינן אזהרה לאוכל קדשים חוץ לחומה מהכא וכו'. ב) דאינו סברא שיהיה קאי אלא ארישיה דקרא ולא אבכורות בקרבכם דכתיב אסיפיה דקרא. רבינו פרץ.